

De meestgestelde vragen over de Green Deal Sportvelden

November 2015

Wat is de Green Deal Sportvelden?

De Green Deal Sportvelden is een overeenkomst met het ministerie van Infrastructuur en Milieu en Economische Zaken over het faseren van niet-agrarisch pesticidegebruik. Per 1 januari 2016 is er een verbod op gebruik op verhardingen en per 2017 op overige oppervlakten buiten de landbouw.

Er is vastgesteld dat het voor o.a. sportvelden nog niet mogelijk is deze chemievrij te beheren met behoud van minimale speelkwaliteit. Middels de Green Deal Sportvelden neemt de sector zelf de verantwoording het gebruik af te bouwen, evenals het objectief onderbouwen van de noodzaak van eventuele uitzonderingen na invoering van verbod.

Wie is verantwoordelijk voor het halen van de doelen van de Green Deal Sportvelden?

De Green Deal Sportvelden betreft een collectieve afspraak tussen de deelnemende nationale organisaties die neerkomt op individuele opdrachten voor de leden van die organisaties. Met andere woorden, iedere golfbaan die actief en aantoonbaar aan de gang gaat met de Green Deal draagt bij aan de kans op een succesvolle Green Deal voor golf.

Waarom maakt de sport- en golfsector zich dit probleem eigen. Het is toch een probleem van de overheid?

De sport- en golfsector krijgt met de Green Deal Sportvelden de mogelijkheid om actief mee te denken in de uitwerking van de nieuwe wetgeving rond pesticidegebruik dat als uitgangspunt heeft een verbod per 2017 voor niet-agrarisch gebruik. De Green Deal wordt in [de toelichting](#) op de wetswijziging genoemd als enige mogelijkheid voor een uitzondering op het verbod.

Deze stap van de overheid is nodig, omdat een direct verbod zonder de tussenstap die met de Green Deal gemaakt wordt juridisch niet haalbaar geacht wordt.

Is de Green Deal Sportvelden verplicht voor golfbanen?

Nee, de Green Deal Sportvelden is niet verplicht, maar ook niet vrijblijvend. Het betreft een vrijwillige afspraak van de golfsector met de overheid die niet in rechte afdwingbaar is. De afspraken zijn echter niet vrijblijvend. Het niet nakomen van deze afspraken zal niet zonder gevolgen blijven. Als de sector de komende jaren geen werk maakt van het verminderen van het gebruik en als er geen objectieve onderbouwing gegeven kan worden van noodzakelijk gebruik, dan bestaat de mogelijkheid dat de overheid overgaat tot het opheffen van de uitzondering op het verbod.

Golfbaanbeheerders die aantoonbaar deelnemen, dragen bij aan de oplossing voor de sector (kans op noodzakelijke uitzonderingen na 2020); golfbaanbeheerders die niet aantoonbaar deelnemen, verminderen de kans van slagen van de Green Deal-missie.

In samenwerking met het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu ([RIVM](#)) zal een jaarlijkse monitoring plaatsvinden om het gebruik van pesticiden op sportvelden te inventariseren. In 2015 heeft de NGF in dit kader de nulmeting uitgevoerd. Circa 50% van de golfbanen heeft hieraan deelgenomen. Het is uiteindelijk de bedoeling dat 100% deelneemt.

Hoe gaan andere sporten hiermee om?

*In het beheer van andere sportvloeren worden ook pesticiden toegepast. Dit betreft, naast natuurgrassportvelden, ook kunstgras en andere sportvloeren zoals gravel. Buiten de golfsector is het gebruik in de meeste gevallen gericht op onkruidbestrijding en schimmels. Via NOC*NSF zijn ook de andere sportbonden vertegenwoordigd in de Green Deal.*

Golf heeft binnen de Green Deal Sportvelden een prominente rol, vooral omdat de golfsport haar maatschappelijke verantwoording neemt als groot natuurbeheerder (beheerder van circa 10.000 hectare terrein) en zij het meest gebaat is bij een goede uitkomst i.v.m. de hoge kwaliteitseisen aan de sportvloeren in golf.

Houdt de regeling rekening met verschil in kwaliteit bij golfbanen? Waarom wordt er geen uitzondering gemaakt voor 'topgolfbanen'?

Speelkwaliteit van de speeloppervlakten in golf is (inter)nationaal niet gereguleerd. Er bestaat dus geen officiële sporttechnische normering/classificering. Dit maakt elke indeling van golfbanen naar 'kwaliteit' dus subjectief en daarmee juridisch niet relevant. Een van de actiepunten voor de nationale organisaties is de ontwikkeling van een objectief toetsingskader.*

In het kader van duurzaam beheer wordt met 'kwaliteit' bedoeld de gemiddelde kwaliteit van de speeloppervlakten gedurende het gehele jaar. Het gaat bij [structurele speelkwaliteit](#) om meer dan alleen de eindkwaliteit op enig moment. Het gaat hierbij om het structureel evenwicht tussen ambitie en mogelijkheden.

**Dit houdt niet in dat aspecten van het speeloppervlak niet objectief gemeten zouden kunnen worden, dat kan namelijk wel ([voorbeelden](#): *Holing Out Test*, *de Clegg Hammer* en *de Stimpmeter*).*

Wat doen andere landen en andere federaties?

De EU-richtlijn wordt in alle Europese landen vertaald naar nationale actieplannen. De aanpak verschilt per land, maar komt altijd neer op een verscherping van de voorwaarden van gebruik. Als gevolg daarvan zijn in veel landen de golffederaties in gesprek met overheidsinstanties over de totstandkoming van deze verscherpte regels.

Wat zijn pesticiden?

Alle gewasbeschermingsmiddelen en biociden vallen onder de noemer [pesticiden](#).

Voorbeelden van pesticiden zijn:

- herbiciden (tegen ongewenste kruiden);
- fungiciden (tegen schimmelziekten);
- insecticiden (tegen ongewenste insecten);
- rodenticiden (om ratten en muizen te doden);
- lgiciden (om groene aanslag te verwijderen) etc.

In de dagelijkse omgang worden bestrijdingsmiddelen vaak pesticiden genoemd.

Waarom moet de sport- en golfsector pesticidegebruik afbouwen, terwijl dit maar een fractie van het totale gebruik in Nederland is, vooral als je kijkt naar de landbouw?

In de tweede nota duurzame gewasbescherming periode 2013 tot 2023 [Gezonde Groei, Duurzame Oogst](#) zet de overheid haar beleidsmaatregelen uiteen ten aanzien van pesticidegebruik in de agrarische en niet agrarische sector. Voor beide sectoren wordt nadere regelgeving aangekondigd die moet leiden tot (verdere) afname van het gebruik. Nederland stelt sinds 2000 algemene regels die gericht zijn op een duurzame gewasbescherming in de akkerbouw en vollegrond-tuinbouw (open teelten) en de 'glastuinbouw' (bedekte teelt; sinds 1994).

Mede op basis van deze regelgeving is het gebruik in de agrarische sector al redelijk goed in kaart gebracht. Voor niet-agrarische gebruik is dit nog niet het geval. Een van de actiepunten in de Green Deal Sportvelden is dat dit gebruik voor sportveldbeheer en golfbaanbeheer in kaart gebracht wordt. Mede daarom is het noodzakelijk dat alle golfbaanbeheerders deelnemen aan de jaarlijkse monitoring.

Is er milieu- of gezondheidsschade in relatie tot pesticidegebruik aangetoond?

Gewasbeschermingsmiddelen zijn in meer of mindere mate giftig. Het gebruik van bestrijdingsmiddelen kan dus ook negatieve gevolgen hebben voor mens en milieu. Met elk gebruik zijn [risico's](#) gemoeid.

Ten aanzien van de hoeveelheden alsmede de wijze waarop in de golfsector pesticiden toegepast worden, bestaat geen onderbouwd beeld. Binnen de Green Deal Sportvelden kan de komende jaren van de praktijk in golfbaanbeheer een objectief beeld gevormd worden.

Een principiële tegenstelling in de discussie over gewasbescherming is te vinden in de standpunten van enerzijds de organisaties die de natuur- en milieubelangen behartigen en uitgaan van het zogeheten 'voorzorgsprincipe' en anderzijds het college toelating gewasbeschermingsmiddelen, de organisatie die verantwoordelijk is voor de regulering van middelen en die op basis van de huidige stand der wetenschap beslissingen neemt.

Stand der wetenschap

Bijv. college toelating gewasbeschermingsmiddelen.

De toegestane gewasbeschermingsmiddelen, indien en voor zover toegepast volgens de voorgeschreven methode en binnen de gestelde voorwaarden, leveren geen gevaar op voor mens en/of milieu. Deze beoordeling vindt plaats op basis van de actuele stand van de wetenschap.

Het voorzorgsprincipe

Bijv. NMF, VEWIN

Een moreel en politiek principe dat stelt dat als een ingreep of een beleidsmaatregel ernstige of onomkeerbare schade kan veroorzaken aan de samenleving of het milieu, de bewijslast ligt bij de voorstanders van de ingreep of de maatregel als er geen wetenschappelijke consensus bestaat over de toekomstige schade. Het voorzorgsprincipe is vooral van toepassing daar waar het gaat om complexe systemen waar ingrepen resulteren in onvoorspelbare effecten (zoals gezondheidszorg en het milieu).

Met het voortschrijden van de stand der wetenschap kan immers duidelijk worden dat eerder veilig geacht menselijk ingrijpen toch schadelijk is. Zo neemt bijvoorbeeld de laatste jaren de bewijsvoering toe m.b.t. schadelijkheid van de – in golfbaanbeheer gebruikte - middelen glyfosaat ([RoundUp](#)), ter bestrijding van onkruid, en [Imidacloprid](#) (Merit Turf), ter bestrijding van engerlingen en emelten.

Is het gebruik van pesticiden in sportveldbeheer te vermijden?

Volgens het [Rapport Tauw "Inventarisatie niet-landbouwkundig gebruik van gewasbeschermingsmiddelen"](#) dat in opdracht van het Ministerie I&M eind 2013 is opgesteld, zijn pesticiden o.a. in het beheer van sportvelden en golfbanen nog nodig, omdat er nog geen alternatieven voor handen zijn in verband met sommige ziekten, plagen en onkruid die een risico vormen voor de speelkwaliteit en de veiligheid van de sportvelden.

Waarom is pesticidegebruik een probleem; gebruik is toch bij wet geregeld?

De [huidige regelgeving](#) stelt dat toegestane pesticiden mogen worden gebruikt. De overheid heeft ingezet op verscherping van het beleid voor gewasbeschermingsmiddelen en streeft naar een verbod op gebruik buiten de landbouw. De Green Deal biedt een aantal sectoren de mogelijkheid voor een tijdelijke uitzonderingspositie op dit verbod.

Is het kennisniveau m.b.t. golfbaanbeheer zonder pesticiden voldoende?

Pesticiden mogen pas ingezet worden als laatste middel, nadat alle andere opties onvoldoende effect hebben gehad. Deze methodiek wordt geïntegreerde gewasbescherming (Integrated Pest Management) genoemd. Deze aanpak vereist het achtereenvolgens doorlopen van de volgende stappen:

1. *is preventie mogelijk (bijv. resistente rassen, vruchtwisseling);*
2. *zijn er niet-chemische bestrijdingsmethoden (zoals biologische bestrijding);*
3. *zijn er toedieningstechnieken (bijv. type spuitdop) en andere mogelijkheden om emissies te verminderen. Ook dient het eindresultaat (de speelkwaliteit die wordt nagestreefd) haalbaar, dus binnen de mogelijkheden, bepaald te zijn.*

Deze manier van werken moet door elke baanbeheerder worden geregistreerd in een gewasbeschermingsplan. Op basis van een dergelijk plan kan worden vastgesteld of de wijze van beheer op de locatie voldoet aan de minimale standaard.

Wat kan de golfsector aan ondersteuning verwachten?

De NGF, de NVG en de NGA hebben een plan van aanpak opgesteld:

Voorlichting en communicatie

- *Communicatieplan en start uitvoering.*
- *Factsheet golf/pesticiden versie 1.0.*
- *Publicatie Best ITM-Practices 1.0.*
- *Aanstelling agronoom; start ondersteuning en regionale ITM/agronomie sessies.*
- *Kennisportaal turfgrass-sciences met nieuwsbrief functie.*
- *Regionale Agronomie workshops*
- *KLM-bijeenkomsten 2015 en 2016.*
- *Nationaal Golf & Groen symposium op 10 december 2015.*

Monitoring en zelfregulering

- *Toetsingskader speelkwaliteit ontwikkelen.*
- *Monitoring opzetten in overleg met RIVM (2015 was nulmeting).*
- *Web-applicatie Integrated Turfgrass Management / gewasbeschermingsplan golf als onderdeel GEO.*

Onderzoek en innovatie

Opzetten structuur en impuls.

- *Onderzoek (DTRF):*
 - *Richtlijnen chemievrijbeheer sportvelden i.s.m. DTRF en WUR.*
 - *Probleemanalyse (knelpunten). Waarom is gebruik nog niet altijd te voorkomen?*
- *Innovatie (Innovatienetwerk Duurzaam Beheer Natuurlijk Sportgras).*

Opleiding en bijscholing

- *Lange termijn.*

Van belang (maar buiten afspraken GDS)

- *Samenwerking externe partijen (water, sport, natuur, milieu).*
- *Communicatie toegevoegde waarde van golf in bredere zin*

Wat zijn de concrete stappen die golfsport moet nemen?

Het faseren van het pesticidegebruik in golfbaanbeheer met behoud van speelkwaliteit is in meerdere opzichten een integrale uitdaging.

Op nationaal niveau gaat het om de samenwerking tussen de NGA, de NVG en de NGF die in het belang van de golfsport gezamenlijk de schouders eronder zetten. Maar ook om de samenwerking tussen sport, wetenschap en innovatieve bedrijven die kunnen bijdragen aan de oplossing.

De integratie van belangen en het ontwikkelen van een gezamenlijke aanpak speelt ook op nationaal niveau in de samenwerking die de NGF met de Vereniging van Waterbedrijven Nederland (Vewin), Natuur en Milieufederaties (NMF) is aan gegaan.

Vewin en NMF hebben in een recente [brief aan het ministerie](#) van Infrastructuur en Milieu aangegeven onvoldoende vertrouwen te hebben in het commitment van de deelnemende partijen en zien daarom af van ondertekening van de Green Deal Sportvelden. In de brief wordt duidelijk aangegeven dat deze organisaties wél vertrouwen hebben in de aanpak van de golfsport. Op basis daarvan is inmiddels tussen [de NGF en NMF](#) wel een samenwerking aangegaan. Een oriënterend gesprek over samenwerking tussen Vewin en NGF heeft plaatsgevonden.

Ook op het niveau van de individuele golfbaan draait de Green Deal-opdracht om een integrale aanpak en samenwerking, met name tussen bestuur, management en uitvoering. Een hoofdgreenkeeper die met de uitdaging aan de gang wil gaan, maar hierin niet ondersteund wordt door het management, de commissie en het bestuur, zal niet slagen in de missie om op termijn de speelkwaliteit chemievrij te behouden.

Een hoofdgreenkeeper die door zijn baancommissie of bestuur niet in staat gesteld wordt om de noodzakelijke stappen te nemen, zal geen succes boeken. Een bestuur dat wel wil, maar een hoofdgreenkeeper die het aan kennis en kunde ontbreekt, levert ook geen resultaat op.

Wat gaat dit een gemiddelde baan kosten?

Dit is geheel afhankelijk van de cultuurtechnische uitgangssituatie per baan in verhouding tot de ambitie m.b.t. speelkwaliteit, alsmede het niveau van kennis en kunde dat binnen de organisatie aanwezig is op strategisch, management- én uitvoerend niveau.

Hoe kunt u dit onderwerp bespreekbaar maken bij uw leden en bezoekers?

Het is van belang dat binnen de organisatie die verantwoordelijk is voor het beheer een brede discussie op gang gebracht wordt met alle betrokkenen over de haalbaarheid van de doelstellingen met betrekking tot de speelkwaliteit. Hulpmiddelen in de vorm van informatieslides en een toelichting zullen worden ontwikkeld.

Waarom zet golf niet in op een lobby in Den Haag?

Een 'lobby', waarin getracht wordt een uitzondering te krijgen c.q. te houden voor bijv. de golfbranche, heeft pas kans van slagen op basis van objectieve gegevens over het gebruik. Binnen de Green Deal worden deze gegevens verzameld. Feitelijk biedt de Green Deal dus de deelnemende partijen de gelegenheid om op basis van objectieve gegevens een bepaald standpunt (bijv. een specifieke uitzondering op het verbod) hard te maken.

Wat zegt of regelt de Green Deal Sportvelden precies?

De volledige Green Deal sportvelden zoals deze is ondertekend, [kunt u lezen via deze link](#).

Waar vindt u informatie over oplossingsrichting, waarbij speelkwaliteit behouden blijft met minder of geen pesticidegebruik?

De nieuwe service van de NGF is NGF Agronomie. Er zijn ook andere onafhankelijke agronomen die adviezen geven. Onafhankelijkheid is bij externe advisering een niet te onderschatten voorwaarde. Verder wijzen we op Dutch Turf Research Grass Foundation (DTRF) die maandelijks een nieuwsbrief verstuurt en het turfgrass-sciences kennisportaal waar zeer veel relevante informatie te vinden is over Integrated Turfgrass Management als het uitgangsprincipe voor duurzaam turfgrass management. Het onderling op elk niveau uitwisselen van best practices met collega's is raadzaam en kan nieuwe inzichten geven. Verder zullen er regelmatig workshops en andere sessies georganiseerd worden door de NGA, de NVG en de NGF i.s.m. de DTRF. Het Nationaal Golf & Groen symposium 2015 is daarvan een voorbeeld.

Er moeten nieuwe oplossingen komen, wie werkt daar aan?

De Dutch Turfgrass Research Foundation is i.s.m. de Wageningen University (WUR-werkgroep chemievrijbeheer sportvelden) bezig met het ontwikkelen van richtlijnen voor chemievrijbeheer. Tevens wordt er, binnen het kader van de Green Deal, ingezet op innovatie via het Innovatienetwerk Duurzaam beheer Natuurlijk Sportgras waarin de integratie tussen wetenschap en innovatie plaatsvindt.

Het is vooralsnog een illusie te denken dat de oplossing in de vorm van een zogenaamde 'quick fix' soelaas gaat bieden. Natuurlijk kan er op enig moment een innovatieve doorbraak komen die chemie overbodig maakt, maar vooralsnog is ons advies om daar niet op te wachten. Een dergelijke, afwachtende houding brengt immers met zich mee dat men niet actief aan de gang gaat met Integrated Turfgrass Management, waarmee nu reeds bewezen grote stappen gemaakt kunnen worden.

Nog meer vragen?

Indien u een vraag heeft of behoefte heeft aan meer informatie, neemt u contact op met agronoom [Niels Dokkuma](#), via e-mail of telefoonnummer 030 242 63 70.